

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 329/04

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 27. októbra 2004 predbežne prerokoval sťažnosť Mgr. J. G., bytom B., J. G., bytom B., J. G., bytom B., I. G., bytom T., a Ing. B. G., bytom T., zastúpených advokátkou JUDr. E. L., B., ktorou namietali porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práv na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. mája 2004 sp. zn. 3 Cdo 11/03, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Mgr. J. G., J. G., J. G., I. G. a Ing. B. G. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 19. augusta 2004 doručená sťažnosť Mgr. J. G., bytom B., J. G., bytom B., J. G., bytom B., I. G., bytom T., a Ing. B. G., bytom T. (ďalej aj „sťažovatelia“), v ktorej uviedli:

„Sťažovatelia sa domnievajú, že napadnutým rozsudkom dovolacieho súdu boli porušené ich základné práva zakotvené v čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, a to v tom, že

- 1. všeobecný súd v odôvodnení rozsudkov nepodal výslovné stanovisko k žiadanému overeniu podpisu sťažovateľky 4) grafológom (keď tento dôkaz nevykonal, mal vysvetliť prečo tak neurobil), preto tento tzv. opomenutý dôkaz zakladá porušenie zásady spravodlivého procesu;*
- 2. nemožno prehliadnuť, že v odôvodnení napadnutého rozsudku je kladený dôraz len na tie dôkazy, ktoré svedčili v neprospech sťažovateľov, zatiaľ čo dôkazy v ich prospech neboli súdmi vôbec vykonané, resp. neboli hodnotené spôsobom zodpovedajúcim príslušným ust. OSP (viď hodnotenie výpovede Ing. J. G. na čl. 39 spisu a pod.);*
- 3. zmena právneho náhľadu odvolacieho súdu – na ktorú mal reagovať dovolací súd ako na vadu podľa § 237 písm. f) OSP, ku ktorej prihliada ex offo – na prejednanú vec okresným súdom, mala byť dôvodom pre vydanie kasačného rozhodnutia a nie zmeňujúceho, lebo z ústavnoprávneho hľadiska uzavrel pre sťažovateľov možnosť predkladať nové dôkazy ap. a tým zároveň porušil zásadu dvojinštančnosti súdneho konania;*
- 4. v rozpore s § 157 ods. 2 OSP je tzv. súhrnné zistenie, ku ktorému sa uchýlili ako odvolací tak i dovolací súd, ktoré zakladá prakticky nepreskúmateľnosť napadnutého rozhodnutia a porušenie čl. 46/1 ústavy.*

Na základe uvedených skutočností navrhujeme vydať tento nález:

- 1. Základné právo sťažovateľov podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 6 ods. 1 dohovoru, postupom a rozhodnutím NS SR v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Cdo 11/03 porušené bolo.*
- 2. Rozsudok NS SR z 27. 5. 2004 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.*
- 3. Sťažovateľom priznáva satisfakciu v sume 100.000 Sk, ktorú im vyplatí NS SR v lehote do 2 mesiacov.*
- 4. Sťažovateľom priznáva trovy právneho zastúpenia 14.110 Sk, ktoré NS SR vyplatí ich právnej zástupkyňi.“*

K sťažnosti bolo pripojené aj dovolanie proti napadnutému rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“), z ktorého ústavný súd cituje:

„Dovolatelia odôvodňujú podaný opravný prostriedok tým, že konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci [§ 241 ods. 2 písm. b) O. s. p.], že napadnuté rozhodnutie vychádza zo skutkového zistenia, ktoré nemá v podstatnej časti oporu vo vykonanom dokazovaní [§ 241 ods. 2 písm. c) O. s. p.] a že rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci [§ 241 ods. 2 písm. d) O. s. p.]. Inou vadou je procesná nesprávnosť, ktorá je (rovnako ako vady konania taxatívne vymenované v § 237 O. s. p.) spôsobená porušením procesných noriem upravujúcich občianske súdne konanie, ktorá ale (na rozdiel od nich) nezakladá tzv. zmätočnosť rozhodnutia; právne relevantnou je pritom len „iná vada“ majúca za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Skutkovým zistením, ktoré nemá oporu vo vykonanom dokazovaní, je výsledok hodnotenia dôkazov súdom, ktorý nezodpovedá postupu vyplývajúcejmu z § 132 O. s. p. v zmysle ktorého súd hodnotí podľa svojej úvahy, a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti a pritom starostlivo prihliada na všetko, čo vyšlo za konania najavo, včítane toho, čo uviedli účastníci. Skutkové zistenie nemá oporu vo vykonanom dokazovaní vtedy, ak súd vezme do úvahy skutočnosti, ktoré z vykonaných dôkazov nevyplynuli a v konaní ani inak nevyšli najavo, alebo vtedy, ak neprihliadne na rozhodujúce skutočnosti, ktoré boli preukázané vykonanými dôkazmi, alebo vtedy, ak sa v ním vykonanom hodnotení dôkazov alebo poznatkov vyskytne logický rozpor. Skutkové zistenie nemá v podstatnej časti oporu vo vykonanom dokazovaní vtedy, ak sa týka skutočností, ktoré boli významné z hľadiska hmotno-právneho posúdenia veci. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Úlohou dovolacieho súdu v prípade dovolania, odôvodneného nesprávnym právnym posúdením veci je posúdiť, či odvolací súd na zistený skutkový stav použil správny predpis a či ho aj správne interpretoval.“

II.

Z napadnutého rozsudku najvyššieho súdu a z jeho odôvodnenia vyplýva, že k obsahu dovolania sťažovateľov zaujal toto právne stanovisko:

«Nepreskúmateľnosť rozhodnutia je „inou vadou“ konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b) O. s. p. Dovolanie ale v prejednávanej veci nedôvodne vytyka odvolaciemu súdu, že jeho rozhodnutie bolo vydané v konaní postihnutom touto vadou, lebo z napadnutého rozsudku je zrejmé, že odvolací súd rešpektoval ustanovenie § 157 ods. 2 O. s. p. a že v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol podstatný obsah prednesov, stručne a jasne vyložil, ktoré skutočnosti mal preukázané a ktoré nie, o ktoré dôkazy oprel svoje skutkové zistenia a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov spravoval, a posúdil zistený skutkový stav podľa príslušných ustanovení, ktoré použil. Odvolací súd úplne zrozumiteľným spôsobom vysvetlil, na základe čoho dospel k skutkovému záveru a uzavretí druhej kúpnej zmluvy (viď odôvodnenie jeho rozsudku na č. l. 296 a 297 spisu). Výslovne uviedol, že tento záver zaujal na základe výsluchu samotného žalobcu I (Ing. J. G.) o predaji nehnuteľnosti a vyplatení kúpnej ceny predávajúcim (č. l. 39 spisu), listu Západoslovenského krajského národného výboru z 5. novembra 1975 o dôvodoch neschválenia prvej kúpnej zmluvy (č. l. 49 spisu), listu Západoslovenského krajského národného výboru z 28. novembra 1975 zn. Fin. 4/598/75 o schválení nového návrhu druhej kúpnej zmluvy o prevode sporných nehnuteľností za 370 910,16 Kčs podľa § 30 vyhlášky č. 104/1966 Zb. o správe národného majetku a v súlade s uznesením Rady Západoslovenského krajského národného výboru z č. 20/1971 (č. l. 52 spisu), potvrdenia Okresného úradu v Topolčanoch z 9. novembra 1998 o tom, že matrika overila 26. novembra 1975 pravosť podpisov žalobkyne 3 a jej manžela pod č. 189/1975 a č. 190/1975 (na bližšie neoznačenej listine). Pri takomto stručnom a jasnom vyložení, ktoré skutočnosti mal preukázané a ktoré nie, o ktoré dôkazy oprel svoje skutkové zistenia a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov spravoval, nemožno rozsudok odvolacieho súdu považovať za nepreskúmateľný. Na úkor preskúmateľnosti napadnutého rozhodnutia nie je podľa dovolacieho súdu skutočnosť, že odvolací súd výslovne neuviedol konkrétny deň, kedy v súlade s jeho skutkovými zisteniami došlo v novembri 1975 k uzavretiu druhej kúpnej zmluvy. Z hľadiska zrozumiteľnosti a preskúmateľnosti napadnutého rozsudku treba za postačujúci v prejednávanej veci

považovať uvedený časový údaj („november 1975“). Naviac, pri riešení otázky, do akej miery je to-ktoré rozhodnutie súdu preskúmateľné, je podľa dovolacieho súdu vždy potrebné vziať na zreteľ nielen samotný obsah odôvodnenia rozhodnutia (spôsob, ako súd vysvetlí skutkové zistenia a z nich vyvedené právne závery), ale aj význam určitej skutkovej okolnosti z hľadiska právneho posúdenia veci; tu je potrebné uviesť, že pri odvolacím súdom zaujatých právnych záveroch nebolo nevyhnutné v odôvodnení uviesť, konkrétne v ktorý deň došlo k zmluvnému konsenzu účastníkov druhej kúpnej zmluvy v predpísanej forme, lebo postačujúcim bolo vysvetlenie, že druhá kúpna zmluva nadobudla platnosť a účinnosť v novembri 1975.

K dovolacej námietke, že napadnuté rozhodnutie vychádza zo skutkového zistenia, ktoré nemá v podstatnej časti oporu vo vykonanom dokazovaní (dovolatelia za také považujú predovšetkým zistenie odvolacieho súdu o čase uzavretia druhej kúpnej zmluvy), treba uviesť, že vykonané dokazovanie dostatočne preukázalo, že 24. novembra 1975 vyhotovil znalec I. K. znalecký posudok o cene prevádzaných nehnuteľností, 26. novembra 1975 žalobkyňa 3/ a jej manžel podpísali bližšie neoznačenú listinu a 28. novembra 1975 Západoslovenský krajský národný výbor schválil druhú kúpnu zmluvu, ktorej písomné vyhotovenia v ten istý deň prevzal osobne manžel žalobkyne 3 (č. l. 52 spisu). Skutkové zistenie, že druhá zmluva bola uzavretá v novembri 1975, má vzhľadom na to plnú oporu vo vykonanom dokazovaní. Pokiaľ ide o výhradu, že žalobkyňa 3 poprela podpísanie inej než prvej kúpnej zmluvy, dovolací súd v zhode s odvolacím súdom poukazuje na potvrdenie matriky o overení jej podpisu na listine, zapadajúcej do časového rámca uzavierania druhej kúpnej zmluvy.»

Sťažovatelia pripojili k sťažnosti aj rozsudok odvolacieho súdu (rozsudok Krajského súdu v Nitre z 11. júla 2002 sp. zn. 8 Co 206/01), z ktorého ústavný súd upozorňuje na tú časť jeho odôvodnenia, ktorá sa týka námietky sťažovateľov o nevykonaní dôkazu znaleckým posudkom vypracovaným grafológom:

„... z potvrdenia Okresného úradu v Topolčianoch zo dňa 9. 11. 1998 o overení podpisov J. G. pod por. č. 189/1975 a I. G. (sťažovateľky v tomto konaní, pozn.) pod

por. č. 190/1975 dňa 26. 11. 1975 na Matričnom úrade v Topolčanoch... je preukázané, že došlo k uzavretiu riadnej kúpnej zmluvy o prevode nehnuteľnosti... kúpna zmluva bola účastníkmi podpísaná...“

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh (a to platí aj pre sťažnosti) predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené alebo podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo... prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch...

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde...

Súčasťou práva na spravodlivý súdny proces nie je to, aby účastník konania bol v akomkoľvek konaní pred všeobecným súdom úspešný vrátane opravných konaní. Z toho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníka konania. Procesný postoj účastníka konania zásadne nemôže bez ďalšieho dokazovania implikovať povinnosť všeobecného súdu akceptovať jeho návrhy, procesné úkony a obsah opravných prostriedkov a rozhodovať podľa nich. Všeobecný súd je však povinný na všetky tieto procesné úkony primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným poriadkom, a to aj pri rešpektovaní druhu civilného procesu, v ktorom účastník konania uplatňuje svoje nároky alebo sa bráni proti ich uplatneniu, prípadne štádia civilného procesu.

Ústavný súd vzhľadom na svoju doterajšiu judikatúru považuje najprv za potrebné uviesť, že nie je zásadne oprávnený ani povinný preskúmať a posudzovať skutkové zistenia a právne názory všeobecných súdov, ktoré pri výklade a uplatňovaní obyčajných zákonov vytvorili skutkový a právny základ ich rozhodnutí. Ústavný súd nepreskúmava, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav, pretože to je v právomoci opravných všeobecných súdov. Ústavnou kompetenciou ústavného súdu je v prípadoch napadnutia rozhodnutí (opatrení alebo iných zásahov) všeobecných súdov kontrola zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie právnych noriem a postupu, ktorý im predchádzal, s ústavou, prípadne s medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Preskúmanie rozhodnutia všeobecného súdu v konaní pred ústavným súdom má opodstatnenie len v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo rozhodnutím (opatrením alebo iným zásahom) došlo k porušeniu základného práva alebo základnej slobody. Skutkový stav a právne závery všeobecného súdu sú predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by prijaté právne závery boli so zreteľom na skutkový stav zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne a z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (podobne aj IV. ÚS 43/04). Ak nie sú splnené tieto predpoklady na

preskúmanie rozhodnutí všeobecných súdov, ústavný súd nemôže dospieť k záveru o vecnej spojitosti medzi základnými právami alebo slobodami, ktorých porušenie sa namieta, a napádaným rozhodnutím všeobecných súdov a postupom, ktorý im predchádzal.

V takom prípade ústavný súd považuje sťažnosti za zjavne neopodstatnené podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Zjavná neopodstatnenosť teda znamená, že už pri predbežnom prerokovaní sťažnosti ústavný súd nezistí žiadnu reálnu možnosť porušenia základného práva alebo základnej slobody napadnutým rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne postupmi, ktoré im predchádzali v konaní pred orgánmi verejnej moci, osobitne v konaní pred všeobecnými súdmi.

Podľa názoru ústavného súdu z obsahu odôvodnenia uznesenia najvyššieho súdu (II. časť odôvodnenia) konfrontovaného s obsahom dovolania sťažovateľov vyplýva, že najvyšší súd na každý uplatnený dovolací dôvod uviedol skutkové a právne závery, ktoré ho viedli k zamietnutiu dovolania. Tieto závery netrpia žiadnymi vnútornými rozpormi a zaujímajú stanovisko k podstate dôvodov uvedených v dovolaní v rozsahu, ktorý je porovnateľný s obsahom dovolania. Treba ešte uviesť, že odvolací súd aj dovolací súd zaujali stanovisko aj k tomu, prečo sa nevykonal dôkaz znalcom grafológom, keď dospeli k záveru, že podpisy účastníkov zmluvy J. G. a I. G. boli riadne overené na Matričnom úrade v Topoľčanoch, a to všeobecným súdom postačovalo na záver o riadnom podpísaní kúpnej zmluvy. Tomuto záveru so zreteľom na overenie podpisov účastníkov zmluvy príslušným matričným úradom nemožno nič vyčítať, lebo jeho dôkazná hodnota je taká vysoká, že na jej spochybnenie nepostačuje len tvrdenie, že sťažovateľka I. G. kúpnu zmluvu nepodpísala.

Na tomto mieste ústavný súd pripomína, že sťažovatelia v dovolaní neuplatnili dôvod zmätočnosti podľa § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku spočívajúci v zmene právneho názoru odvolacieho súdu na predmet sporu, a preto aj keď inak najvyšší súd sa takýmto dôvodom venuje ex offo, ústavný súd na tento dôvod neprihliadol (subsidiarita jeho právomoci), pretože sťažovatelia v sporovom konaní sú povinní uplatniť všetky svoje

námietky proti postupom a rozhodnutiam nižších súdov aj v odvolacom konaní a nemôžu sa spoliehať na to, že za nich tak urobí dovolací súd.

Z uvedených záverov vyplýva, že napadnutý postup a rozsudok najvyššieho súdu nemá žiadnu vecnú súvislosť s tvrdeným porušením základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto ústavný súd sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Po odmietnutí sťažnosti v celom rozsahu nie je potrebné rozhodovať o takých nárokoch na ochranu ústavnosti, ktorých uplatnenie a použitie predpokladá aspoň čiastočnú úspešnosť sťažnosti. Preto ústavný súd nerozhodoval o primeranom finančnom zadosťučinení, ktoré požadovali sťažovatelia, a o zrušovaní napadnutého rozsudku (čl. 127 ods. 2 a 3 ústavy).